

V TOMTO ČÍSLE

1. Editorial

2. Téma

- Zprávy Agentury EU pro základní práva (FRA) týkající se uplatňování lidských práv při hraničních kontrolách na letištích a pozemních hraničních přechodech

3. Judikatura evropských soudů

- Tarakhel proti Švýcarsku

4. Legislativní snahy

- Návrh zákona podporujícího větší zastoupení žen v Parlamentu a krajských zastupitelstvech

5. Zprávy z akcí

- Vliv regulace a deregulace na ochranu lidských práv

6. Nové publikace

- HOLZER, J., MOLEK, P. (eds.): *Demokratizace a lidská práva*
- MAC AMHLAIGH, C., MICHELON, C. WALKER, N.I. (eds.): *After Public Law*

KONTAKT

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta,
Výzkumné centrum pro lidská práva
nám. Curieových 7
116 40 Praha 1

e-mail: vcpl@centrum.cz
www: <http://www.vcpl.cz>

1. Editorial

Vážení čtenáři,

Nové číslo Bulletinu VCLP přináší opět řadu aktuálních článků a zpráv z konferencí, jakož i výběr zajímavé mezinárodní a národní judikatury, vztahující se k lidským právům.

Aktivity Centra v období leden až březen 2015 byly bohaté a mnohotvárné. Hned na začátku roku, 8. ledna 2015 se konala přednáška a kulatý stůl, kde vystoupili prof. Mads Andenas (Uni Oslo, zvláštní zpravodaj Rady OSN pro lidská práva) a Dr. Eirik Bjorge (Uni Oxford) na téma „Sources of Human Rights Law“.

Dne 28. ledna 2015 se uskutečnil další seminář UNCE na téma „Vliv regulace a deregulace na uplatňování lidských práv“.

V únoru se VCLP podílelo na organizaci přednášky prof. Jiřího Malenovského (soudce SDEU) věnované nedávnému posudku SD k návrhu dohody o přistoupení EU k Evropské úmluvě o lidských právech.

V měsíci březnu také vycházejí další dva svazky Studií z lidských práv, a to publikace P. Šturma, M. Faix (eds.), „Lidskoprávní dimenze mezinárodního práva“ (SLP č. 7) a V. Honusková, E. Flídrová, L. Janků (eds.), „Dnes migranti - zítra uprchlíci? Postavení migrantů, kteří potřebují ochranu, v mezinárodním právu“ (SLP č. 8).

Další publikace jsou očekávány na přelomu jara a léta 2015.

I v následujícím období VCLP připravuje řadu akcí, již v měsíci dubnu se uskuteční jak konference na téma „Zločin agrese v Římském statutu MTS“ (24. dubna), tak přednáška prof. Geir Ulfsteina (PluriCourts, Uni Oslo) na téma „The European Court of Human Rights: A Constitutional Court for Europe?“ (29. dubna).

Všichni zájemci o činnost Centra jsou zváni k účasti na pořádaných seminářích a dalších akcích i k posílání příspěvků do tohoto Bulletinu.

Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.
koordinátor Centra

2. Téma

Zprávy Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) týkající se uplatňování lidských práv při hraničních kontrolách na letištích a pozemních hraničních přechodech

V listopadu 2014 vydala Agentura Evropské unie pro základní práva dvě zprávy věnované problematice ochrany lidských práv v souvislosti se vstupem cizinců z třetích zemí na území Evropské unie leteckou a pozemní cestou.

Studie doplňují zprávu týkající se uplatňování lidských práv při kontrolách osob, které přicestovaly do Evropské unie po moři, vydanou v loňském roce.

Výše uvedené dokumenty dokládají pokračující zájem Agentury o problematiku základních práv migrujících osob a žadatelů o azyl.

Průzkum byl prováděn na pěti vybraných mezinárodních letištích (Charles de Gaulle, Fiumicino, Frankfurt nad Mohanem, Manchester a Schiphol) a šesti hraničních přechodech přes vnější hranici EU (m.j. hraniční přechod Vyšné Nemecké na slovensko-ukrajinských státních hranicích).

Agentura zkoumala dodržování základních práv garantovaných v Evropské unii, přičemž se zaměřila zejména na ochranu lidské důstojnosti, nediskriminaci, ochranu dětí a osob vyžadujících zvláštní ochranu, ochranu osobních údajů a informování o procesních právech.

Metodou zkoumání bylo zejména dotazníkové šetření jak u cizinců, kteří byli podrobeni hraniční kontrole, tak u úředníků provádějících tyto kontroly.

Obě zprávy obsahují řadu doporučení orgánům členských států, které aspekty hraničních kontrol by měly být zlepšeny za účelem dosažení vyšší míry ochrany lidských práv cizinců.

Na prvním místě je zdůrazňována potřeba respektování lidské důstojnosti.

K nedostatkům v této oblasti patří např. nevyhovující prostory, kde jsou zadržovány osoby, přičemž v řadě těchto míst není odpovídající prostor k odpočinku, nedochází k oddělení zadržovaných mužů a žen a ani hygienické podmínky a možnosti stravování nejsou adekvátní.

Z dalších nastíněných problémů lze zmínit nedostatečné informování cizinců o právech, která mají, včetně práva na právní pomoc anebo práva stěžovat si na postup úředníků; státy by v této souvislosti měly provést opatření k zajištění tlumočení do jazyku, který cizinec ovládá.

Členské státy by podle závěrů Agentury měly věnovat zvláštní pozornost přístupu k dětem, který by se měl od obecného přístupu k dospělým cizincům lišit a měl by mimo jiné směřovat k identifikování ohrožených dětí (např. obětí únosů).

V závěrečných doporučeních apeluje Agentura EU pro základní práva na Evropskou komisi a Agenturu Frontex, aby otázky lidských práv zahrnovaly do rámce schengenské evaluace.

Níže uvádíme odkazy na obě výše uvedené publikace na webových stránkách Agentury EU pro základní práva:

<http://fra.europa.eu/en/publication/2014/fundamental-rights-airports-border-checks-five-international-airports-european>,

<http://fra.europa.eu/en/publication/2014/fundamental-rights-land-borders-findings-selected-european-union-border-crossing>.

Pavel Ondřejek

Mezinárodní den žen 2015 - Poselství generálního tajemníka OSN Pan Ki-muna¹

Den 8. března je již mnoho let znám jako Mezinárodní den žen. V očích mnoha Čechů a Češek je tento významný den spojen spíše se socialistickou propagandou a rudými karafiáty.

Tento den má ale daleko významnější charakter, na který se nesmí zapomínat a který nám připomněl i generální tajemník OSN Pan Ki-mun. Projev je pro účely Bulletinu zkrácen.

Od přijetí Pekingské deklarace a Akčního plánu² začalo být vzdělávání dostupnější a kvalitnější pro více dívek než dříve.

Počet žen, které zemřou při porodu, se snížil téměř na polovinu.

Více žen pracuje ve vedení firem, ve vládách i ve světových organizacích. Velmi tuto pozitivní změnu vítám.

Zároveň si u příležitosti letošního Mezinárodního dne žen musíme připustit, že vývoj je příliš pomalý a nerovnoměrný a že pro jeho urychlení ve všech oblastech musíme udělat mnohem více.

Svět se musí sjednotit a zareagovat na zneužívání žen a dívek násilnými extrémisty.

Od Nigérie a Somálska po Sýrii a Irák se ženská těla stala bojištěm, na němž válečníci uplatňují specifické a systematické strategie.

Často jsou založené na etnické příslušnosti či náboženském vyznání.

Ženy jsou napadány za snahu uplatnit své právo na vzdělání a základní služby, jsou znásilňovány a sexuálně zotročovány.

Stávají se z nich odměny pro vítěze nebo se s nimi obchoduje mezi jednotlivými skupinami extrémistů.

Lékařky, zdravotní sestry a další ženy byly zavražděny za to, že se chtěly uplatnit ve své profesi.

Obhájci ženských práv, kteří mají dost odvahy postavit se této krutosti, v boji za svou věc riskují a někdy i ztrácejí životy.

K těmto zásadním útokům na práva žen musíme celosvětově zaujmout jasný postoj.

Je třeba, aby se pobouření mezinárodního společenství promítlo do smysluplných kroků, jimiž jsou mimo jiné i humanitární pomoc, psychosociální služby, existenční podpora a snaha pohnat pachatele zločinů ke spravedlnosti.

Jsou-li ženy a dívky často prvním cílem útoku, musí být jejich práva stěžejním bodem naší strategie zaměřené na řešení tohoto enormního a rostoucího problému.

Ženy a dívky, požívající svých práv, jsou největší nadějí pro udržitelný rozvoj po ukončení konfliktu.

Jsou nejlepšími nositeli ekonomického růstu, největší nadějí na usmíření a nejlepší cestou, jak zabránit radikalizaci mladých lidí a dalšímu roztáčení spirály násilí.

I ve společnostech, které žijí v míru, se stále příliš mnoho dívek a žen stává oběťmi domácího týrání, ženské obřízky a dalších forem násilí, které traumatizují jednotlivce a poškozují celé společnosti.

Je zapotřebí rozšířit škálu příležitostí v politice, podnikání a dalších oblastech. Potřebujeme změnit postoje, zejména mužů, a získat muže pro aktivní přístup ke změnám.

A musíme podpořit naše odhodlání vědomím, že investice do rovnosti pohlaví vedou k ekonomickému pokroku, sociálnímu i politickému začleňování i dalším ziskům, které pro změnu upevní stabilitu a lidskou důstojnost.

Tento rok je klíčový pro pokrok ve věci ženských práv.

Mezinárodní společenství usilovně pracuje na zavádění nové agendy udržitelného rozvoje, která bude stavět na výsledcích Rozvojových cílů tisíciletí a vytvářet politiky a společenské investice pro příští generace.

Aby byla agenda pro období po roce 2015 skutečně transformativní, musí upřednostnit rovnost pohlaví a rozvoj žen.

Svět nikdy nedokáže uskutečnit 100 procent svých cílů, pokud 50 procent lidí nemůže plně využít svého potenciálu.

Když dáme síle žen volný průchod, zajistíme tím budoucnost pro všechny.

Kamila Hájičková

¹<http://www.un.org/en/events/womensday/2015/sgmessage.shtml>

²<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/>

3. Judikatura evropských soudů

Tarakhel proti Švýcarsku – budou „dublinké transfery“ do Itálie složitější?

Velký senát Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) rozhodl ve věci Tarakhel proti Švýcarsku (rozsudek ze dne 4. 11. 2014, stížnost č. 29217/12) a zastavil přesun afghánské rodiny ze Švýcarska do Itálie, když konstatoval, že by jejich přesun byl v rozporu s čl. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (dále jen „EÚLP“). Ještě než ESLP vydal ve věci Tarakhel v. Švýcarsko rozhodnutí, přitahovala tato kauza mnoho pozornosti v médiích.

Přímo se nabízela paralela s případem M.S.S. proti Belgii a Řecku z roku 2011,³ kdy rozsudkem ESLP v této věci byly de facto zastaveny přesuny žadatelů o azyl do Řecka na základě tzv. dublinkého nařízení.⁴

Očekávalo se, zda i v případě Tarakhel zaujme ESLP podobnou pozici a posoudí podmínky pro žadatele o azyl v Itálii jako nevyhovující. Stěžovatelé byli pan Golajan Tarakhel a jeho žena Maryam Habibi a jejich 6 nezletilých dětí, všichni afghánské národnosti.

Rodina přicestovala v červenci roku 2011 do Evropy z Iránu (kde předtím žila) přes Turecko a následně lodí do Itálie, kde byly jejich údaje zaneseny do systému EURODAC (stěžovatelé se prokazovali falešnými doklady) a stěžovatelé byli přemístěni do přijímacího střediska.

Odtud utekli a cestovali do Rakouska, kde byli opět registrováni v systému EURODAC a podali žádost o azyl (ta však byla zamítnuta). Rakousko vyzvalo Itálii, aby si stěžovatele převzala a Itálie tuto žádost formálně akceptovala.

³Rozsudek ESLP (velký senát), M.S.S. v Belgie a Řecko, stížnost č. 30696/09, rozsudek z 21. ledna 2011.

⁴Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013 (tzv. Nařízení Dublin III) určuje, který členský stát je příslušný k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu. Dublinký systém je mj. založen i na důvěře členských států EU v to, že ostatní členské země dodržují závazky plynoucí ze společného evropského azylového systému, tj. že podmínky azylového řízení, podmínky pro ubytování žadatelů a zacházení s nimi i podmínky pro udělení ochrany jsou ve všech členských státech podobné.

Stěžovatelé však následně odcestovali do Švýcarska a v listopadu roku 2011 zde podali další žádost o azyl. Švýcarsko požádalo Itálii o převzetí stěžovatelů a Itálie tuto žádost konkludentně přijala.

Švýcarské úřady následně rozhodly, že se nebudou dále zabývat žádostí o azyl, neboť v souladu s dublinkým nařízením je Itálie státem příslušným k rozhodování o žádosti a nařídily přesun rodiny do Itálie.

Stěžovatelé se pokusili tento závěr zvrátit (v řádném odvolacím řízení i za použití mimořádného opravného prostředku), ale bezvýsledně.

Stěžovatelé se následně obrátili na ESLP se stížností a s žádostí o nařízení předběžného opatření, které by pozastavilo jejich deportaci do Itálie. ESLP předběžné opatření nařídil, když rozhodl, že do doby než skončí řízení před ESLP, neměla by být rodina přesunuta do Itálie.

Pan Tarakhel a jeho rodina tvrdili, že pokud by byli navraceni do Itálie, aniž by existovaly individuální záruky týkající se jejich případu, byli by vystaveni krutému a nelidskému zacházení kvůli existenci „systematických problémů“ v přijímacích střediscích pro žadatele o azyl v Itálii a tím by došlo k porušení zákazu mučení a podrobování nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu (čl. 3 EÚLP).

Dále tvrdili, že by přesunem do Itálie došlo také k porušení jejich práva na respektování soukromého a rodinného života (čl. 8 EÚLP), protože v Itálii nemají žádné vazby a nemluví italsky a vzhledem k tomu, že Švýcarsko dle jejich názoru dostatečně nevzalo v potaz jejich situaci, tak i k porušení práva na účinný právní prostředek nápravy (čl. 13 EÚLP).

ESLP nahlížel na tento případ podobným přístupem jako v případě M.S.S. proti Belgii a Řecku, kde zkoumal individuální situaci žadatele ve světle obecné situace v Řecku a zkoumal tedy i v tomto případě podmínky v přijímacích zařízeních v Itálii.

Soud uvedl, že situaci v Itálii nelze v žádném případě přirovnat k situaci v Řecku v době rozhodnutí ve věci M.S.S., ale uvedl také, že žadatelé o azyl jsou zvláště znevýhodněnou a zranitelnou skupinou, která si zaslouží zvláštní ochranu.

Požadavek takové ochrany je zvláště důležitý, pokud se jedná o děti, a to i když jsou doprovázené svými rodiči. Dle ESLP existuje možnost, že žadatelům o azyl, kteří budou přesunuti do Itálie, nebude poskytnuto ubytování nebo budou ubytováni v přeplněných zařízeních a v nezdravých či nebezpečných podmínkách.

ESLP ve svém rozhodnutí uvedl, že švýcarské úřady byly povinny vyžádat si od italské strany ujištění, že stěžovatelé budou po jejich příjezdu do Itálie přijati v zařízeních a podmínkách odpovídajících věku dětí a že rodina nebude rozdělena.

Italské úřady sice uvedly, že rodiny s dětmi jsou považovány za zvláště zranitelnou skupinu a je s nimi tak zacházeno, ale detailní popis podmínek, ve kterých by se rodina po příjezdu nacházela, neposkytly.

ESLP rozhodl, že bez podrobných a spolehlivých informací o konkrétním zařízení, o ubytování rodiny a o tom, zda rodina bude pohromadě, švýcarské orgány neměly dostatečné záruky, že pokud by byla rodina přesunuta do Itálie, bylo by se stěžovateli zacházeno přiměřeně věku dětí.

Pokud by švýcarské orgány poslaly pana Tarakhela a jeho rodinu zpět do Itálie, aniž by nejprve získaly individuální záruky od italských orgánů, že s nimi bude zacházeno způsobem zohledňujícím věk dětí a že rodina zůstane pohromadě, jednalo by se o porušení čl. 3 EÚLP. Porušení čl. 13 ESLP neshledal, tvrzeným porušením čl. 8 se Soud nezabýval.

Je evidentní, že závěry ESLP v případě Tarakhel proti Švýcarsku nejsou tak kategorické jako v případě M.S.S proti Belgii a Řecku a rozhodně nelze mluvit o konci „dublinkých transferů“ žadatelů o azyl do Itálie.

Nicméně je třeba poznamenat, že ESLP svým rozhodnutím vytvořil jakousi střední cestu (kdy jsou transfery do Itálie obecně možné, ale se zvláštní opatrností v určitých případech) kdy je třeba zkoumat, zda se v případě mimořádně zranitelných osob (jako jsou nezletilí žadatelé o azyl) dostane těmto osobám zacházení odpovídající jejich situaci a úřady předávajícího státu si mají za tímto účelem vyžádat odpovídající záruky.

Eliška Flídrová

4. Legislativní snahy

Návrh zákona podporujícího větší zastoupení žen v Parlamentu a krajských zastupitelstvech (tzv. zipového zákona)

Už více než půl roku se čeká na další legislativní osud návrhu tzv. zipového zákona,⁵ který by prostřednictvím sestavování volebních kandidátních listin zajistil výraznější zastoupení žen v Poslanecké sněmovně a v krajských zastupitelstvech.

Politické strany a hnutí by měly při pořadí kandidátů dodržet dvě pravidla: na prvních dvou místech mají být zastoupeni kandidáti obou pohlaví a v každé následující trojici kandidátů má být alespoň jeden kandidát opačného pohlaví, přičemž celkový podíl žen nebo mužů na kandidátce musí být minimálně 30%. Sankce za nedodržení tohoto pravidla spočívá v krácení příspěvku na mandáty, které politická strana ve volbách získá.

Cílem je dosáhnout hranice, která je potřebná k tomu, aby byly ženy schopny se v kolektivním orgánu efektivně prosadit - tzv. kritické masy, která činí minimálně 30% (podle některých studií až 35%⁶). V současnosti se podíl mandátů českých poslankyň a krajských zastupitelek pohybuje okolo 20% a tento trend je spíše setrvačný.⁷ Jedná se o výsledek pod průměrem zemí Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru, který se v roce 2013 pohyboval na úrovni 25%, přičemž hranici 30% zastoupení žen překročilo pouze deset států.⁸

⁵Dostupný v Knižně připravované legislativy <https://apps.odok.cz/home> jako Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.

⁶CEDAW General Recommendation No. 23: Political and Public Life z roku 1997, dostupné na <http://www.refworld.org/docid/453882a622.html>

⁷Viz důvodová zpráva k výše uvedenému návrhu zákona.

⁸Studie Evropského parlamentu Electoral Gender Quota Systems and their Implementation in Europe, dostupná na <http://www.europarl.europa.eu/studies>

Na druhé straně, ve státech, které zakotvily povinnou formu kvót pro všechny kandidující politické strany, se průměrný podíl žen v zákonodárných orgánech pohybuje kolem 29,5%⁹ a v průběhu let stoupá.

Jedná se konkrétně o Belgie, Francii, Irsko, Polsko, Portugalsko, Slovinsko, Španělsko a Řecko.

V Itálii existovaly podobné snahy v polovině devadesátých let, ale příslušný zákon byl zrušen tamním Ústavním soudem.

Přes politickou citlivost tématu¹⁰ se zdá, že přijetí úpravy, která je formálně neutrální, ale má za cíl zvýšit účast žen na celostátní a regionální politice, je nejenom v souladu s mezinárodními standardy, ale pokud je vhodně nastavena, tak i jako proporcionalní a ústavně konformní zásah do občanských a politických práv.

Jana Ondřejková

⁹ Ibid

¹⁰ Například ve vzpomínce na snahy komunistického režimu emancipovat ženy seshora mj. rezervováním určitého počtu míst v parlamentu, nebo vnímané jako zásah do vnitřní politiky stran při sestavování kandidátních listin.

5. Zprávy z akcí

Zpráva z workshopu „Vliv regulace a deregulace na ochranu lidských práv“

Dne 28. ledna 2015 se na půdě Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze uskutečnil workshop pořádaný Výzkumným centrem pro lidská práva (UNCE) na téma „Vliv regulace a deregulace na ochranu lidských práv“.

Workshop, v jehož rámci vystoupili se svými příspěvky akademičtí pracovníci a členové Výzkumného centra, byl organizačně zaštitěn profesorem JUDr. Pavlem Šturmou, DrSc.

Workshop otevřel úvodním slovem profesor Pavel Šturma, který rovněž shrnul aktivity Výzkumného centra v roce minulém a informoval o plánovaných akcích v roce 2015.

Následoval příspěvek JUDr. Pavla Ondřejka, Ph.D., na téma proměny veřejného práva a jejich vliv na ochranu lidských práv, v rámci kterého se JUDr. Ondřejek mimo jiného zabýval změnami postavení a celkovou úlohou státu, jakož i nadnárodního společenství a vlivem těchto změn a přijímané veřejnoprávní regulace na ochranu lidských práv.

Další příspěvek přednesl Doc. Mag. Phil. Dr. Iur. Harald Ch. Scheu, Ph.D., pod názvem „Trh a antidiskriminační právo. Nepostižitelná diskriminace jako součást tržní reality“. Doc. Scheu analyzoval nejvýznamnější případy Soudního dvora Evropské unie v této oblasti a otevřel diskuzi k problematice tržní svobody a ochrany proti diskriminaci.

Následoval příspěvek JUDr. Jany Ondřejkové, Ph.D., která se zabývala regulací a deregulací v oblasti rovného odměňování za práci. JUDr. Ondřejková představila zásadní ekonomické a myšlenkové směry k této problematice a zabývala se otázkou, zda rovnost příležitostí mužů a žen zajistí lépe trh nebo zákonodárce.

JUDr. Petr Šustek, Ph.D., hovořil o regulaci zdravotnictví v souvislosti s ochranou lidských práv. Mimo jiné se zabýval rozhodnutím Ústavního soudu týkajícího se tzv. „nadstandardů“ a zaměřil se též na problematiku vzniku nároku na poskytování hrazené péče dle českého právního řádu.

Vlivem judikatury Evropského soudu pro lidská práva na vnitrostátní systémy ochrany lidských práv se zabývala JUDr. Bc. Alla Tymofeyeva, Ph.D., která představila zásadní rozhodnutí soudu, jež ovlivnily podobu vnitrostátních právních řádů České republiky, Ukrajiny a Ruska.

Nakonec zazněl příspěvek JUDr. Petra Svobody, Ph.D., pod názvem „Deregulace elit a regulace mas na vybraných příkladech z platného správního práva“, kdy se JUDr. Svoboda zaměřil na selektivní přístup zákonodárce při tvorbě veřejnoprávní legislativy. Všechny příspěvky následovala podnětná a živá diskuse za aktivní účasti přítomného publika. Workshop ukončil závěrečným slovem prof. Šturma, který poděkoval JUDr. Ondřejkovi za přípravu semináře a zároveň vyslovil záměr UNCE vydat publikaci zahrnující jednotlivé příspěvky, nejspíše jako jeden z dalších svazků Studii z lidských práv.

Kristýna Urbanová

6. Nové publikace

Demokratizace a lidská práva. Středoevropské pohledy

HOLZER, Jan, MOLEK, Pavel (eds.)
**Praha a Brno: Sociologické nakladatelství
a Masarykova univerzita, 2013**
ISBN: 978-80-7419-159-6, 266 s.

Lidská práva jsou předmětem zájmu řady společenských vědních oborů. Předkládaná monografie je důkazem toho, že spojením autorů s různým vědeckým zázemím (které spojuje působení na Masarykově univerzitě v Brně) lze vytvořit vynikající a na české poměry rozhodně unikátní dílo, jehož hlavním cílem je zkoumat vztah lidských práv a demokratizačních procesů.

Na úvodní spíše esejistickou kapitolu navazuje část metodologická popisující způsob zkoumání fenoménů lidských práv a demokratizace, dále pak politologické kapitoly o nedemokratických režimech a demokratizaci.

Následují zajímavě zpracované kapitoly o teoriích lidských práv (věnující se jak dogmatice, tak i filosofickým zdůvodněním lidských práv) a konstitucionalismu (s důrazem na soudní ochranu lidských práv).

Následující kapitoly se od předchozích liší spíše podrobnějším zaměřením na vybraná témata vztahu lidských práv a demokracie (např. lidská práva a volby, lidská práva a demokratizace v mezinárodních vztazích, bezpečnost a demokratizace a lidská práva, či velmi zajímavá poslední kapitola o lidských právech v procesu přechodu k demokracii zabývající se mj. tématy potrestání zločinců nedemokratického režimu, lustrací, či obranyschopné demokracie).

Většina kapitol monografie má multidisciplinární charakter a výlučně právní analýzy lidských práv tvoří spíše menšinu jejího textu. Právo je však v současné době stále více nahlíženo v kontextu jiných společenských vědních oborů, k čemuž ostatně

fenomén lidských práv přímo vybízí.

V závěrečné kapitole autoři shrnují středoevropské pohledy na demokratizaci, kdy si všímají zejména neexistence specifické teorie demokracie ve státech střední a východní Evropy.

Pokud jde o lidská práva, zde autoři akcentují tendence k rozšiřování katalogů lidských práv, internacionalizaci a růst soudní moci.

Právě v posledně zmiňovaných charakteristikách se protínají koncepty demokracie a lidských práv.

Současná koncepce demokracie je podle autorů založena na orientaci na výsledky namísto procesu, přičemž tyto výsledky musejí odpovídat lidským právům.

Přitom o tom, co je lidské právo, rozhodují soudy (nevolené instituce), a to často takovým způsobem, že pod ně zahrnují otázky, o kterých byla vedena v minulosti politická debata.

Závěr tedy vyznívá v požadavek hledání určité rovnováhy mezi ochranou jednotlivců a menšin na straně jedné a zvýraznění demokratických politických procesů na straně druhé.

Pavel Ondřejek

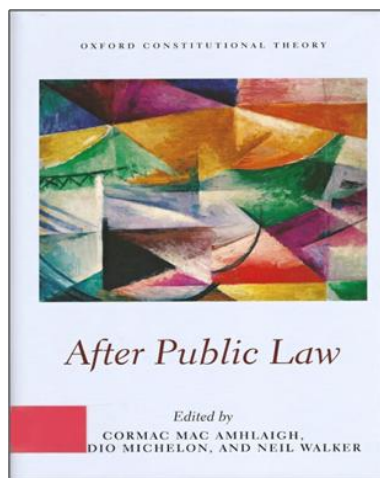
After Public Law

MAC AMHLAIGH, Cormac; MICHELON, Claudio; WALKER, Neil (eds.)
Oxford: Oxford University Press, 2013
ISBN: 978-0-19-966931-8, 313 str.

Ediční řada Oxford Constitutional Theory nabízí v posledních letech vynikající díla mladých i zavedených teoretiků.

Několik z dosud publikovaných monografií usiluje o popis měnících se podob konstitucionalismu a veřejného práva¹¹, a toto téma je předmětem práce *After Public Law*, která byla vydána péčí autorů působících na Univerzitě v Edinburghu.

¹¹ Zmiňme zejména: Loughlin, Martin; Dobner, Petra (eds.): *The Twilight of Constitutionalism?* Oxford: OUP, 2010. Krisch, Nico: *Beyond Constitutionalism. The Pluralist Structure of Post-national Law.* Oxford: OUP, 2012. Teubner, Günter: *Constitutional Fragments. Societal Constitutionalism and Globalization.* Oxford: OUP, 2012. Somek, Alexander: *The Cosmopolitan Constitution.* Oxford: OUP, 2014.

Předností této kolektivní monografie je především různorodost pohledů na kontroverzní otázku, co přichází po veřejném právu, které bývalo vždy spojováno se státem?

Kolektivní monografie je podle mého názoru cenná mimo jiné tím, že obsahuje shrnutí přístupů předních současných odborníků na veřejné právo (řada z nich publikovala samostatné monografie, s jejichž závěry se ve zhuštěnější podobě může čtenář seznámit).

Třináct kapitol monografie je rozdělených do tří částí, z nichž každá reflektuje jeden z možných významů anglického názvu knihy (after public law).

V první části je diskutována podstata veřejného (a také soukromého) práva a obsahuje stať M. Loughlina, C. Thornhilla, W. Lucyho a C. Michelona.

Druhá část se věnuje podrobnějšímu zkoumání hodnot a funkcí veřejného práva a obsahuje stať C. Mac Amhlaigha, R. Bellamyho, S. Tierneye a H. MacQueena.

Poslední část monografie reflektuje nejběžnější význam spojení „after public law“, tj. usiluje o popis práva po klasickém veřejném právu (jehož podstata a funkce byly popsány v předcházejících kapitolách).

Za hlavní stať celé monografie považuji přehledovou studii Neila Walkera detailně popisující různé teorie globálního konstitucionalismu a globálního veřejného práva (v teorii států common law globálního správního práva – global administrative law).

Další autoři publikující v této části monografie si spíše všímají jednotlivých aspektů globalizovaného veřejného práva – I.-J. Sandová, O. Gerstenberg, G. Palombella, M. Donaldsonová a B. Kingsbury.

Výtečné shrnutí různých přístupů představených v monografii nabízejí její samotní editoři: „A tak soubor příspěvků končí stejně, jako začíná, a to varováním, že nástupci veřejného práva zůstávají

jaksi paradoxně závislí na odkazu těch forem a sil, o jejichž nahrazení usilují.

Cokoliv přijde po veřejném právu tak může vzniknout jen jako reakce na přítomnost nebo absenci veřejného práva, spíše než jako tabula rasa, na niž můžeme vystavět novou vizi právní a politické regulace.“¹²

Pavel Ondřejek

¹²Mac Amhlaigh, Cormac, Michelon, Claudio, Walker, Neil (eds.): Introduction. In: Mac Amhlaigh, Cormac; Michelon, Claudio; Walker, Neil (eds.): After Public Law. Oxford: Oxford University Press, 2013, str. 7.

Inzerce

Právnická fakulta
Univerzity Karlovy

E-shop

On-line prodej více než 180
odborných právnických publikací

PF UK v Praze
Ediční středisko
nám. Curieových 7
116 40 Praha 1

www.pfuk-shop.cz